

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา

๑. ชื่อองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมเอามือสามัคคี

๒. ชื่อเจ้าของความรู้ นายทองคุณ บุญศรี

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา สังกัด ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑๗๐๐๑๕๔๑ ID Line ๐๘๑๗๐๐๑๕๔๑

๓. องค์ความรู้ที่บ่งชี้

หมวดหมู่องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ : ประชาชน/วิทยากร/ครูพาทำ

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

ตามที่กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดทำโครงการ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา พช. โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในการดำเนินการหลังจากที่ผู้เข้ารับการอบรมกลับไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ของตนเองเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้แก่ประชาชนที่สนใจ ก็จะมีกิจกรรมการเอามือสามัคคี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาพื้นที่ของเจ้าของแปลง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของแปลงได้งานสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมได้พัฒนาตนเอง และสร้างเครือข่ายการร่วมมือเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ผ่านมาในการจัดกิจกรรม หลายพื้นที่ยังขาดครูพาทำที่มีความรู้ความชำนาญในการจัดกิจกรรม การที่จะจัดกิจกรรมเอามือสามัคคีนั้น จะต้องมีครูพาทำและครูกระบวนการในการดำเนินการ ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาขององค์ความรู้เรื่อง “การจัดกิจกรรมเอามือสามัคคี” ให้กับสมาชิกและเครือข่าย โคก หนอง นา ได้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเอามือสามัคคีให้ถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

๕. รูปแบบ กระบวนการ หรือลำดับขั้นตอน

ก่อนดำเนินการ

๑) เจ้าของแปลง ครูกระบวนการและครูพาทำ จะต้องปรึกษาหารือกันถึงกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการในพื้นที่ เพื่อที่เจ้าของแปลงจะได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องไม้ เครื่องมือสำหรับการจัดกิจกรรม

๒) การประชาสัมพันธ์ เป็นการแจ้งให้สมาชิกในเครือข่ายได้ทราบว่า เราจะกำหนดจัดกิจกรรมในวันไหน มีกิจกรรมอะไรบ้าง คนที่จะมาร่วมกิจกรรมต้องเตรียมอะไรมาบ้าง หรือเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นการนัดหมายซึ่งในบางพื้นที่อาจจะต้องมีการลงทะเบียนเพื่อที่จะทราบจำนวนคนที่จะมาร่วมกิจกรรมเอามือสามัคคี

๓) ก่อนวันงานหรือการเอามือสามัคคี ๑ วัน เจ้าของแปลง ครูกระบวนการและครูพาทำ จะต้องมาปรึกษาหารือออกแบบงาน เพื่อเตรียมการสำหรับผู้สมาชิกที่จะมาร่วมกิจกรรม เช่น การวางรูปแบบการขุดคลองไส้ไก่ การกำหนดพื้นที่ในการปลูกต้นไม้ การกำหนดจุดในการทำกิจกรรมที่เจ้าของแปลงต้องการ และสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือในการจัดกิจกรรมเอามือสามัคคี ในพื้นที่ต้องมีเสาธงเพื่อแสดงสัญลักษณ์ถึงความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์หรือที่เครือข่ายเกษตรกรเราใช้คำว่าภูมิใจในชาติ

ระหว่างดำเนินการ

ในวันดำเนินการเมื่อถึงกำหนดเวลานัดหมาย เจ้าของแปลง ครูกระบวนกร และครูพาทำ จะต้องจัดให้มีการลงทะเบียนชื่อ ที่อยู่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อถึงเวลานัดหมายตามกิจกรรมครูกระบวนกร จะต้องนำดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง ๕ ขั้นตอน ซึ่งจะเป็นสัญลักษณ์หนึ่งในการทำกิจกรรมเอามื้อสามัคคี หลังจากนั้นครูพาทำ ก็จะชี้แจงรายละเอียดของงานในวันนั้น ทำการแบ่งคน แบ่งงาน และมอบหมายงานตามงานที่วางไว้ในระหว่างการปฏิบัติงานครูพาทำและครูกระบวนกร จะต้องช่วยกันตรวจสอบว่างานของแต่ละส่วนที่แบ่งไปมีความก้าวหน้าถึงไหน อย่างไร เพื่อที่จะปรับแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่วางไว้ การดำเนินงานในช่วงเช้าก็จะดำเนินการไปเรื่อยๆ ภายใต้อำนวยการ คีตกัก คล่องแคล่ว ครั้นเที่ยง และเมื่อถึงเวลาพักเที่ยงก็จะเชิญสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน มารวมตัวกันบริเวณที่รับประทานอาหารที่เจ้าของแปลงได้เตรียมไว้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาจจะหิวปีนโตเตรียมข้าวปลาอาหารมารับประทานร่วมกัน หรือบางส่วนของเจ้าของแปลงควรเตรียมเผื่อไว้สำหรับผู้ที่มาร่วมงาน ครูกระบวนกรก็ต้องสั่งใส่หีสและกล่าวบทพิจารณาอาหารพร้อมกัน เมื่อกล่าวบทพิจารณาอาหารจบก็ถึงลงมือรับประทานอาหารพร้อมกัน ซึ่งในการรับประทานอาหารแต่ละครั้ง เจ้าของแปลง ครูกระบวนกรจะต้องเตรียมที่ล้างจาน ล้างแก้วสำหรับคนที่มา ร่วมกิจกรรมไว้ทุกครั้งเพื่อที่จะให้สมาชิกที่มาร่วมงานได้บริหารจัดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูกระบวนกรก็จะจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยจะเชิญผู้ที่มีส่วนร่วมกิจกรรมทุกคนมานั่งล้อมวงกัน ซึ่งในกิจกรรมครั้งนี้เรียกว่าเป็นกิจกรรมการเช็คอินจะเริ่มต้นจากเจ้าของแปลงที่มากล่าวถึงที่มาที่ไปของการจัดกิจกรรมในวันนี้และกิจกรรมที่ดำเนินการ จากนั้นก็จะให้สมาชิกแต่ละคนได้แนะนำตัวเองพูดคุยถึงกิจกรรมที่ตัวเองทำอยู่หรือความรู้สึกที่ได้มาร่วมกิจกรรมในวันนี้ จนครบทุกคนสุดท้ายครูกระบวนกรก็จะมาสรุปงานในส่วนภาคเช้า ดำเนินการส่วนไหนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่วนไหนที่ยังไม่เสร็จคงเหลือปริมาณงานมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะแบ่งกำลังพลไปช่วยส่วนที่งานยังไม่เสร็จ ในภาคบ่ายก็จะเริ่มลงมือดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ กิจกรรมเอามื้อสามัคคีก็จะดำเนินการไปเรื่อยๆ จนกว่างานจะเสร็จหรือครูพาทำและครูกระบวนกรมองว่าผู้ที่มีส่วนร่วมกิจกรรมสามารถดำเนินการได้ตามแผนแล้ว ก็จะให้หยุดพักเมื่อถึงเวลาเย็นในช่วงเวลา ๑๘.๐๐ น. ก็จะต้องมีการเข้าแถวเคารพธงชาติทำกิจกรรมหน้าเสาธง ตามขั้นตอน ๕ ขั้นตอนเช่นเดียวกัน การจัดกิจกรรมเอามื้อสามัคคีบางพื้นที่อาจจะใช้เวลา ๒ วัน ในการทำกิจกรรมในช่วงเย็นที่มีการนอนพักค้างเจ้าของแปลงควรเตรียมพื้นที่ หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้มาร่วมกิจกรรมระดับหนึ่ง ในช่วงเย็นก็จะมีมีการล้อมวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกที่ร่วมกิจกรรม ครูพาทำ ครูกระบวนกร และเจ้าของแปลง ซึ่งก็ร่วมกันวางแผนกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในวันรุ่งขึ้น ซึ่งในวันต่อไปก็จะจัดกิจกรรมลักษณะเดียวกันกับวันแรก หากกิจกรรมเสร็จสิ้นภายในวันเดียวอาจจะมีการล้อมวงพูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันก่อนที่จะแยกย้ายไปทำภารกิจของตน

หลังดำเนินการ

ครูกระบวนกร ครูพาทำและเจ้าของแปลง จะต้องมาประชุมถอดบทเรียนว่าในการจัดกิจกรรมเอามื้อสามัคคีในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของแปลงมากน้อยขนาดไหน มีข้อขัดข้องมีปัญหาอุปสรรคอะไรเพื่อที่จะเป็นบทเรียนในการจัดกิจกรรมเอามื้อสามัคคีของแปลงต่อไป

๖. เทคนิคในการปฏิบัติงาน

เทคนิคในการปฏิบัติงานครูพาทำครูกระบวนการ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และเสียสละ โดยจะต้องดำเนินการดังนี้

๑) ครูพาทำจะต้องเข้าไปเตรียมการกับเจ้าของแปลงก่อนวันที่จะดำเนินกิจกรรมเอามือสามัคคีอย่างน้อย ๑ วัน คือการไปก่อนกลับที่หลังซึ่งในการดำเนินการในระหว่างนั้นครูพาทำ ครูกระบวนการจะต้องควบคุมกระตุ้นการทำงาน และกำกับกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

๒) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ของเจ้าของแปลง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๓) ถ้าหากคนที่มาร่วมกิจกรรม ไม่มีพื้นฐานหรือไม่มีความรู้ทำหลักกิจกรรมธรรมชาติเลย ครูพาทำจะต้องคอยสอน คอยแนะนำกำกับชี้แนะเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง

๔) หัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมเอามือสามัคคี คือเจ้าของแปลง เจ้าของพื้นที่ที่ต้องได้งาน ผู้ที่มาร่วมกิจกรรมได้พัฒนาตนเองและมีเครือข่ายในการทำงาน

๕) สิ่งหนึ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมเอามือสามัคคี สามารถดำเนินการได้ก็คือในส่วนของผู้ที่มาร่วมงาน จะหิวปิ่นโตหรือเตรียมอาหารมารับประทานร่วมกันเพื่อที่จะรบกวนเจ้าของแปลงให้น้อยที่สุดซึ่งตรงนี้จะสร้างความรักความสามัคคีได้เป็นอย่างดี

๗. ปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหา จากการดำเนินงานจัดกิจกรรมเอามือสามัคคีที่ผ่านมาปัญหาที่พบมีดังนี้

- ๑) ครูพาทำไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมเอามือสามัคคีเพียงพอ
- ๒) ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าของแปลงและครูพาทำ
- ๓) ระหว่างดำเนินการครูกระบวนการ ครูพาทำ ขาดการประสานงานทำให้งานออกมาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
- ๔) การเตรียมเครื่องมือเครื่องมือของเจ้าของแปลงและครูพาทำไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามแผน (เจ้าของแปลงไม่ได้งาน)
- ๕) คนที่มาร่วมกิจกรรมที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักกิจกรรมธรรมชาติ จึงทำให้งานไม่สามารถดำเนินการไปด้วยความราบรื่น ซึ่งครูพาทำและครูกระบวนการจะต้องกระตุ้นการทำงานให้คำแนะนำและกำกับการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คนที่มาร่วมกิจกรรมรู้ว่าตนเองต้องทำอะไรบ้าง

๘. ประโยชน์ขององค์ความรู้

การจัดกิจกรรมเอามือสามัคคีจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนงาน โคก หนอง นา ในพื้นที่ หากผู้มาร่วมกิจกรรม ครูพาทำ ครูกระบวนการ ทราบถึงหัวใจหลักหรือวัตถุประสงค์สำคัญของกิจกรรมนั้นคือการที่เจ้าของแปลงได้งาน สมาชิกที่มาร่วมกิจกรรมได้พัฒนาตนเอง และทุกคนที่ร่วมกิจกรรมได้เครือข่ายในการทำงานแบบคน โคก หนอง นา ด้วยกัน ซึ่งในส่วนนี้หากในแต่ละพื้นที่ แต่ละแปลงสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดพลังในการทำงานแบบเอามือสามัคคี เกิดการเวียนกันทำงานในแปลงของเพื่อน ในแปลงของเครือข่ายโคก หนอง นา และเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ จะสามารถตอบโจทย์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงให้ไว้ใน ส.ค.ส. ๒๕๔๗ “สามัคคีเป็นพลังค้ำจุนแผ่นดินไทย”